

Tal av Marie Persson Njajta

Landspartiet Svenska Samer

Sametingets plenum Orrestaare 20 februari 2019

Samiska marker och folkrätten

Ávtehkke, lihtsegh jih guessieh

I år är det 5 år sedan vi i plenum enhälligt antog Sametingets gruv- och mineralpolicy. Året innan, 2013, antog vi ett gemensamt uttalande angående gruvor som lästes upp i Gálllok. Det här var viktiga markeringar från vårt folk angående exploatering av våra marker.

Den 7:e februari i år, dagen efter det samiska folkets dag, invigdes SGU:s nya, utbyggda borrhärnearkiv i Malå, Saepmie. Det här är ett av världens största, med 4 miljoner meter borrhärna. Fler borrhärnor ska nu in. Sveriges nya näringsminister har redan välkomnat det här.

Samiska marker hotas idag av vindkrafts- och gruvprojekt, ett ohållbart skogsbruk med mera. Vi har nu en ny regering som sitter med flera gruvärenden på sitt bord. Däribland Gálllok men även Kyrkberg i Storumans kommun. I Saepmie har vi flera projekt som hotar renskötsel, fiske, jakt, marker och ekosystem. Vi har kampen i Nasafjäll, ett område med en mycket mörk historia. Och förra veckan beviljade Norska regeringen en koncession på norsk sida där man planerar dumpa gruvavfall i Repparfjorden.

Trots att Sametinget antog en stark, tydlig gruvpolicy, fortsätter exploatering av samiska marker behandlas ur ett strikt näringsmässigt perspektiv. I praktiken, trattas frågan ned till att enbart handla om det. Jag hör sällan någonting annat. Vi i Landspartiet Svenska Samer menar, att det här är fel. Det här är en kränkning av våra internationellt erkända urfolksrättigheter och folkrätten.

Exploateringarna hotar inte enbart en (1) samisk näring; utan en hel kultur, för ett helt folk. Det hotar **alla** våra näringar, **alla delarna** av vår kultur, våra livsföringar, vår hälsa, matförsörjning och kommande generationers framtid.

Så länge vi låter markexploateringsfrågan enbart kretsa kring ett näringsmässigt perspektiv är vi förlorade. Vi fortsätter vara gisslan till exploatörer som i praktiken ges företräde till samiska marker.

Vi samer tillhör våra samiska marker. De är centrala för hela vår kultur, oavsett om det är renskötsel, fiske, jakt, gårdsbruk, mat-/örtsamlade, duodji -- eller när en Aajja skär skohö med sina barnbarn. De är avgörande för att föra traditionell kunskap, språk, benämningar i terrängen och berättelser vidare till våra barn.

Exploateringarna hotar även vårt **gemensamma kulturarv**, och vårt immateriella kulturarv.

När vi samer går i våra förfäders fotspår för vi våra historier, kultur och våra livsföringar vidare. Våra förfäder finns med oss och är också knutna till våra marker. Det finns en andlig koppling.

Men vi har hittills ingen förändrad situation vad gäller exploateringarna, ingen förändring i möjligheten till inflytande i processerna. Idag beviljas långa tunga tillstånd även om alla berörda samer inte ens har hörts i processen. Detta har t.ex. skett i fallet Rönnbäck.

Man måste även ha helt klart för sig att markexploatering påverkar vår **hälsa** – oavsett om det blir en gruva eller ej. Likadant är det med vindkraften.

Vi anser att det är dags för Sametinget att ta nya krafttag i den här frågan och uppvakta ansvariga politiker inom riksdag och regering, för att påminna dem om våra folkrättsliga rättigheter och Sametingets mineralpolicy.

Det är dags för Sametinget att påminna om att det inte är acceptabelt med fortsatt politisk handlingsförlamning vad gäller Sveriges minerallagstiftning och synen på ALLA oss samer.

Det är dags för Sametinget att påminna om de **folkrättsliga** åtaganden Sverige är förbunden att följa – och att det samiska folket är mer än en näring.

Gäjhtoë.

Marie Persson Njajta